

Arvot ja ennakkoluulot vapaaehtoistoiminnan koordinoinnissa

Työpajassa käytettiin Sitran kehittämää Erätauko-menetelmää, joka on tarkoitettu rakentavan yhteiskunnallisen keskustelun käynnistämiseen ja käymiseen.

Keskusteluja ohjasivat Maria Talvela ja Sini Hirvonen Kansalaisareenasta, Marjukka Rauhala ja Helena Korpela Yhteiset lapsemme ry:stä, Katri Kulmala Helsingin seurakuntayhtymästä ja Saara Simonen Helsingin Diakonissalaitokselta. Kirjureina toimivat Heini Aaltonen Yhteiset lapsemme ry:stä, Johanna Pirinen Mannerheimin lastensuojeluliitosta ja Emmi Hela Ensi- ja turvakotien liitosta.

Keskusteluun osallistui yhteensä 60 vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria ja vapaaehtoista. Keskusteluun kuului neljä osiota:

1. Johdanto, rakentavan keskustelun pelisäännöt ja virittäytyminen yhteisessä ryhmässä.
2. Keskustelu jakaantuneena kolmeen ryhmään.
3. Pienryhmäkeskustelujen purku yhteisessä ryhmässä akvaario-menetelmällä.
4. Keskustelun päättäminen ja palaute.

KESKUSTELUN TEEMOJA

Tähän yhteenvetoon on koottu keskustelijoiden ajatuksia kaikista pienryhmistä ja vaiheista aiheiden perusteella. Alle on listattu mitä aiheita keskustelijat nostivat esiin, ja mitä niistä sanottiin.

Vapaaehtoisten rekrytointi

”On pitänyt aiemmin taloudellisin perustein esimiehenä rekrytää työntekijöitä. Nyt vapaaehtoistyön koordinaattorina, joka paikassa toivotetaan että tavallisen ihmisen taidot riittää, mikä on hieno. Omiakin rajojakin tulee nyt avattua, yllättäviä havaintoja ja yhdistelmiä.”

”Mielenkiintoinen havainto, että ve-rekryssä tiettyjä samanlaisuuksia työntekijöiden rekryyn. Mutta hyvä uskaltaa kokeilla yllättäviäkin yhdistelmiä, jotka voi tuottaa hienoja juttuja. → Kertoo esimerkin vapaaehtoiseksi halunneesta maahanmuuttajataustaisesta naisesta, jolla heikko suomen kieli. Tarvittiin tytärtä tulkiksi – tuli mietittyä muuttuuko tarina kuinka paljon, kun käytössä ei ollut oikeaa tulkia. Haastateltu aloitti sitten vapaaehtoisena, ja on tullut palautetta että on mennyt tosi hyvin ja nainen on tuonut jo kaverinsakin toimintaan. Kielitaidon merkitys voi olla suurempi perehdytysvaiheessa kuin itse toiminnassa!”

”Vapaaehtoinen voi olla hyvin erilainen haastattelutilanteessa kuin itse toiminnassa. Voisiko antaa vain tilaisuuden kokeilla matalammalla kynnyksellä. Miten muuten hyödyntää niitä vapaaehtoisia, joilla on tavallisesta poikkeavat taidot, erityisosaamista.”

”Rekryssä tietyn tyyppisiä ihmisiä helpompi lähestyä ja tuntemattomampi ryhmä ei saa huomiota.”

”Viestin suuntaaminen helpompi kun on samanlainen kuin itse.”

”Suosiminen ja samanmielisyys – miten aiempi kokemus, koulutus, onko ve toiminta oikeasti kaikille avointa?”

”Liittyy normatiivisuuteen, meidän järjestöllä nettisivut, joissa kaikki kuvat valkoisista naisista. Mitä kuvaa se luo meistä? On mietitty miten olisi mahdollinen monelle kohderyhmään kuuluvalle? Millaiset ve haluaa tulla mukaan toimintaan?”

Kielitaito

”Kieleen liittyen, koen vaikeaksi kysyä vapaaehtoiselta, onko ymmärtänyt mitä on sanottu. Ei tee mieli ottaa asiaa puheeksi, ettei toinen ajattele, että tuo ennakkoluulojaan esille.”

”Luulen, että ei natiivisuomenkielinen ei varmasti pahastu, jos varmistelee onko ymmärtänyt. Voisi kerrata pääpointit yksinkertaisesti esim. käsitekartalle tai kuvin. Ollaan hirveen akateemisia kaikessa, jos kertonut asian kerran ei välttämättä koskaan siihen palata.”

”Komppaan oman taustan puolesta, omia läheisiä auttoi, että heiltä kysyi onko tämä asia selvä. Ihminen ei pahastu siitä, jos haluaa varmistaa, onko toinen ymmärtänyt.”

”Heidän (maahanmuuttajien) mukaanottamattomuutensa tehdään ns. hienosti ja huomaamatta. Ei vain löydy paikkaa missä toimia. Siinä on kertautuva asia, kun ottavat yhteyttä varovasti ja sitten heidät suodatetaan kauniisti pois, niin lopputulema on nolla tai lähellä sitä. Se edelleen pienentää sitä yhteydenottoa.”

”Usein maahanmuuttajille ei löydy samalla tavalla paikkoja kuin suomalaisille. Usein huomataan, kun on hetken ollut, että onkin hyvä ja reipas tyyppi.”

”Jouduimme tekemään se ratkaisun, että tarjoamme toimintaa vai suomeksi. Meillä ei ole mitään matskuja englanniksi, hirveä duuni että perehdyttää pari ihmistä. Tänä vuonna ei voi toimia, tulevaisuudessa ehkä saadaan kehityslistalle.”

”Onko Suomessa tietopankkia tai koordinaatiota, josta löytyisi tietoa tästä ketkä ottavat maahanmuuttajia vapaaehtoiseksi?” → ”TUTUKSI-hanke tekee tällaista.”

”Se ei ole rasismikysymys, ettei haluta maahanmuuttajia vapaaehtoiseksi tai että värillä olisi väliä. Liittyy enemmän siihen mille tasolle ohjausresurssi asettuu? Ennakkoluulot ja resurssit, jos ei ole yhteistä kieltä niin vie resursseja. Ei riitä että otamme, jos tehtävät ei ole mielekkäitä vapaaehtoiselle.”

”Jotkut haluaisivat toimia eri kielisten kanssa, kysytään myös paljonko maksaa. Ei voi painattaa pienellä resurssilla kaikenkielistä matskua.”

”Vanhuksista voi olla ahdistavaa ettei ole yhteistä kieltä. Miten tehdään tilanteesta molemmille mukavaa?”

”Pakko heittää kysymys, että voisiko kokeilla yrittää kielimuurin?”

”Vanhukset eivät välttämättä ole niin yksiselitteinen ryhmä, eikä kielen osaaminen ei aina ole se juttu.”

”Parempi sekin että sanotaan suoraan, ettei meille voi tulla vierasta kieltä puhumaan. Ei ole tarkoituksena ratkaista mitään, mutta hyvin on toiminut se, että päivätoimintaan tulee maahanmuuttajia.”

”Komppaan suoruutta. Mikä on este toiminnalle ja mitä tehtävään on määritelty, kerrotaan vapaaehtoiselle. Jos kielitaito on syynä, sen voi ottaa asiallisesti puheeksi. Pahoitan mieleni, jos jotain asiaa ei sanota rehdisti ja suoraan, vaan yritetään vihjailla.”

Omat tunteet

”Keskusteltiin siitä, minkälaisia kokemuksia molemmilla on puolueettomana pysymisestä, kun kaksi vapaaehtoista kokee ristiriidan keskenään. Ketä kuunnella, millaisia kysymyksiä esittää, mitä tapahtui, mitä koki? Tunnistettiin, että omassa tehtävässä nämä on niitä vähemmän mukavia tilanteita.”

”Tulee turhautuneisuus siinä kun kokee, että omat kädet on sidotut ja vapaaehtoinen odottaa työntekijältä jotain. Vapaaehtoinen kertoo jotain, mutta kieltää toimimasta tämän tiedon varassa. Jos asia vaarantaa vapaaehtoistyön teon tai turvallisuuden, voi olla tilanteita että on pakko toimia. Sellainen herättää

turhautuneisuutta ja hämmästyttä. Huolen tunteita, väsymystä. Tottakai välillä iloa myös siitä luottamuksesta, joka on arvokas asia.”

”Syyllisyys, enkö ole osannut ilmaista asioita niin että ne on tullut ymmärretyksi (kun joku ei toimi arvojen mukaisesti).”

Puolueellisuus ja puolueettomuus tehtävästä pois rajaamisessa

”Ehkä valitsee vapaaehtoisia tietyillä kriteereillä toimimaan tietyssä tehtävässä.”

”Pakko miettiä välillä mihin kukakin pystyy ja rajata. Järkevää toimintojen jatkuvuudenkin kannalta.”

”Silloin se ei ole enää ennakkoluuloja vaan tietoa.”

”Huomasi, että rajaako turhankin paljon esim. terveydellisistä ongelmista kuntoutujaa, onko puolueellista? Keskustelu auttoi, en ole, se onkin järkevää rajaamista.”

”Meillä on uusi vapaaehtoinen, joka on kärsinyt masennuksesta. (Osallistuminen) voi olla hänelle henkireikäkin. Meillä on erilaisia tehtäviä, myös sellaisia, joihin voi tulla harvoin. Kyllä miettii, mitä tehtävää tarjoaa hänelle, ei voi jokaista, jos molemmille osapuolille hankala juttu.”

”Näen ammattitaitona (että miettii mitä tehtävää tarjoaa masennusta sairastavalle”. Ymmärtää, että voimavarat voi olla satunnaisesti. Resurssien säästämistä ja henkilö voimaantuu, jos saa positiivisia kokemuksia.”

”Kannattaa kysyä, miksi hän kertoo tiettyjä asioita. Onko se tuonut hänelle jotain ymmärrystä. Voi sanoa vaikka, että hienoa, että luotat minuun tällä tavalla, mitä ajattelet että sillä on vaikutusta sinun toimintaasi vapaaehtoisena tässä tehtävässä?”

”Voi olla, että eri syistä toimintakyky on kysymysmerkki. Toisaalta hyvä, että kokee luottamusta ja kertoo asiat niin kuin on. Voiko toimia kahdestaan jonkun kanssa, mitä pitää tarkistella? On hyvä, että ve itse reagoi asiaan ajoissa.”

”Puhuttiin tarviiko tehtäviä tarjota kaikille vapaaehtoisille, jos esim. mielenterveyshaasteita. Millaisissa konkreettisissa tilanteissa tämä tullut esille?”

”Pitäisi olla niitä tehtäviä, jotka sopii kaikille – tavallisille ja ei niin tavallisillekaan ihmisille. Haaste löytää niitä tehtäviä.”

”Vapaaehtoisen näkökulmasta ajattelen, ettei myöskään hänelle mielekästä mennä tehtävään, jossa tietää epäonnistuvansa. Jos tietää, että ei pysty sitoutumaan johonkin mihin tietää, ettei pysty, on lähtökohtaisesti jo epäonnistunut olo. Kuinka edes vapaaehtoinen osaisi / uskaltaisi sanoa että en usko pystyväni tähän. Jos saa huonouden tunteita, vapaaehtoistoiminta loppuu henkilöllä.”

”Voisiko tarjota kertaluonteista tehtävää, sitten kysyä haluaako osallistua uudestaan tai jotain pitkäkestoisempaa.”

”Monissa terveysjärjestöissä esim. ”oma tausta tuore, ei voi vielä auttaa toisia” – ei voi ottaa vertaisryhmän vetäjäksi, mutta vaikka yksittäiseen tapahtumaan avuksi.”

”Omat kokemukset käsitelty, halu tukea muita.”

”Konkreettinen esimerkki: yksi vapaaehtoinen, jonka kanssa sovittu syksyn sitoutumista edellyttävästä vapaaehtoistoiminnasta. Sitten ilmoitti, että ei pystykään. Koordinaattorina haastava paletti, aiheuttaa epävarmuutta, jos aina joku ilmoittaa että ei tulekaan. Oltava silti coolina, mutta varautunut muutoksiin.”

”Pop-up-hommasta: hyviä kokemuksia omassa työssä. Rekrytään opiskelijaryhmiä, joista joku saattaa kiinnittyä pidemmäksi aikaa. Muillekin kertaluonteinen voi sopia. Ei ole tosiaan niin kuin edellinen sanoi, että aina vaan tulee uutta porukkaa.”

”Kysymykseen onko vapaaehtoistoiminta kansalaisoikeus. Jokaisella on oikeus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, mutta järjestäjällä on oikeus määritellä kriteerit siihen. Yhdenvertaisuuslaissa kohtuulliset mukautukset, työnantajalta vaaditaan että on asianmukaiset tilat ym. Jos asiat ei muodostu esteeksi osallistua niin fine, mutta esim. akuutti mielenterveysongelma on este osallistumiselle. Kuitenkin ehdottaa missä voisi olla osallistumisen paikkoja.”

”Lähtökohtaisesti kaikki ve työ tuettua, joillekin tukimuotoja enemmän. Jos mennään tapahtumaan töihin, jos on sellaisia henkilöitä, joilla suurempi tuentarve, heillä on mukana tukihenkilö tms. Tuki tulee heidän omasta piiristään, järjestäjällä ei ole velvollisuutta järkätä tukea. Katsotaan tietenkin tehtävät mukaan. Kaikki tuki ei voi olla meidän harteilla. Jokainen katsotaan yksilönä mitä resursseja on tehdä ja mitä haluaa tehdä.”

”Lainsäädännölliset asiat ja esteettömyys pitää miettiä. Edustan toimintaa, jossa toimitaan lasten kanssa, niin pohdinnat kohderyhmän erityisyydestä ja oikeuksista. Miten yleiseksi mielipiteen kasvaminen voi mennä, että se edellyttää organisaatioita toimimaan? Jos moni on sitä mieltä, että kaikkien pitää päästä kaikkeen toimintaan mukaan, niin miten ilmaistaan näitä asioita?”

”Varmasti jää ryhmiä (myös kokonaan) ulkopuolelle. Esim. koevapaudessa olevat yksi iso ryhmä. Voi olla myös organisaation rajauksia mihin ei lähdetä. Mielenterveyskuntoutujat on myös yksi. Kaikki eivät löydä sellaista missä kokevat tekevänsä merkityksellistä. Pompottelurumba, mitä heille käy sen jälkeen kun suositellaan ottamaan yhteyttä? Taasko ohjataan muualle? Eikä ole löytynyt sitä mitä on hakenut. Onko tarpeen, että spesifi asia löytyy? Aina mielikuvat ei vastaa todellisuutta. Toiveet ja haaveet voivat olla spesifejä, sellaista ei aina oo.”

”Kun kertoo että sellaista ei ole, mutta tällaista toimintaa on, niin se usein kuitenkin kelpaa.”

Puolueellisuus ja puolueettomuus tehtävien tarjoamisessa vapaaehtoisille

”Kun tulee vapaaehtoisia, jotka resonoi itsessä, sitten taas jos on sellaisia, joiden kommunikointitapa esim. sellainen, jota ei ymmärrä, niin voi vaikuttaa omaan toimintaan.”

”Kommentti kenelle tarjotaan vapaaehtoistoimintaa. Oppilaitos, yritys yhteistyö trendikästä. Miten heijastaa meidän arvoja vai onko niin, että tehdään joidenkin kanssa, siksi että resonoi meissä.”

”Onko puolueellinen, jos soittaa usein samoille vapaaehtoisille, joista tietää, että heillä on tiettyjä ominaisuuksia. Ei ole kukaan tosin valittanut, et miksi tolle aina soitetaan. Jos vapaaehtoiselta kuulee aina, et ei mulle nytkään käy (ei ehkä tule soittaneeksi), vaikka joku kerta hänelle saattaisi sopiakin.”

”Jos esim. pariskuntia vapaaehtoisena, joista toinen ei niin innostunut ja toinen taas olis henkselit paukkuen lähdössä toimintaan. Miten innostaa toista ja vähän himmata toista. Ymmärrän, miten vaikeaa voi olla koordinaattorille. Ja sit kun löytyy ne, jotka on innokkaita, niin helpommin on heihin yhteydessä kuin niihin, joilla ei sitä aikaa niin ole, sitten huomaa monen vuoden kuluneen että ei ole ollut yhteydessä.”

”Aktiivisuuteen liittyen - Vapaaehtoisellakin vastuuta. Koordinaattorin pitää huolehtia, että tieto saatavilla kaikille. Sit jos koordinaattorina alkaa olla yhteydessä luottovapaaehtoisin – tietysti puolueettomuutta tavoitellaan, mutta toisaalta ne oikeasti toimivat vapaaehtoisetkin kuhunkin hommaan pitää löytää. Toisaalta, jos tekee täsmäkyselyitä, niin voi saada vastaukseksi, että voi kun hyvä kun kysyit. Maailma ei valmistu hetkessä.”

”Tuosta tuli mieleen: kokemus, että voi tulla kilpailua vapaaehtoisten kesken, voi tulla kynnärpäätaktikointiakin, täytyy sellaisissakin tilanteissa osata luovia. Vanhoilla konkareilla voi olla tietty käsitys omasta statuksestaan, voi joutua toimimaan kieli keskellä suuta.”

”Tohon liittyen: kun palkitsemistilaisuuksia, joihin kutsutaan kaikki, dilemma: miten palkita niitä, jotka tekee paljon. Silti kaikki saa esim. saman teatteri-illan, vaikka jotkut tehneet tosi paljon, osa harvoin. Haluaisi palkita myös erityisestä ajankäytöstä. Palkitseminen liittyy myös uusien mukaan saamiseen.”

”Kiva nähdä kun vapaaehtoinen tulee palkitsemistilaisuuksiin, vaikei olis vielä onnistunut aloittamaan tehtävässä. Tuntuu, että jos tulee niihin tilaisuuksiin, niin on kuitenkin jonkinlainen sitoutuminen organisaatioon.

”Totta tuo, mutta miten olla aiheuttamatta epäreiluuden kokemusta niille, jotka tehneet paljon.”

”Tasapuolisuutta on, että kaikki kutsutaan.”

”Palkitaan vuoden vapaaehtoisena / nostetaan esiin yksi ihminen, onko sei aina aktiivisimmat ja äänekkäimmät näkyvimät? Vai joskus kahvinkeitäjät? Arvostuksen näyttäminen ja kiittäminen vaikeaa tasa-arvoisesti.”

”Palautteen tulisi olla mietittyä. Yrittää miettiä ja nostaa esiin, mitä toinen on tehnyt. Vaikeeta se on.”

Ennakkoluulot

”Omasta vanhasta duunista tunnistaa, että jos tuli esim. kuntoutujia, saattoi olla tyytyväinen, jos tästä ryhmästä ei kukaan lähtenyt. Oli ennakkoluulo, tulisiko hirveesti lisää työtä, jos tällainen tulisi vapaaehtoiseksi. Oli vavahduttavaa huomata, että itsellä oli tällainen ennakkoluulo.”

”Omissa piireissä puhuttu, että jokaisella oma kupla missä elää. Olis tärkeää pitää ikkunat auki erilaisten ihmisten maailmoin, kun menee rohkeasti ja juttelee ihmisten kanssa, oppii myös tunnistamaan mitä osaamista muilla on ja miten sitä voisi parhaiten ymmärtää.”

”Rohkeaa, että toit esille asenteellisuuden, voisi puhua enemmänkin, olemme pelokkaita, turvallisuushakuisia, etenkin suomalaiset, ajattelen.”

”Tosta saa kiinni, ite asunut paljon ulkomailla, huomaa eron. Onko suomalainen varovaisuus, että uskaltaako kysyä tiettyjä asioita toiselta. Reviirikäsitykset aika laajoja. Helposti jätetään näkemättä, koska helppoa itselle. Kauheeta että mä aattelen näin, mutta ihanaa kun ne ei tulleet mukaan toimintaan. Eri ihmisryhmien maailmat on niin kovin erilaisia keskenään.”

”Se kupla mitä aiemmin kuvattiin, josta pitäisi avata luokkuja – täytyy ottaa omaan työhön, alkaa avata luokkuja – ottaa vastaan ja antaa itsestään rekrytilanteissa.”

”Enemmän puhuttiin ennakkoluuloista, miten omia ennakkoluuloja on myös. Ennakkoluulot kaukaa historiasta, miten kohdataan ihmisiä niin että nähdään vahvuudet kaikessa? Miten toimitaan niin, että myös vapaaehtoinen voi olla sellaisesta ihmisryhmästä, jota ei ajattelisi ekana?”

”Omat ennakkoluulot on noloja paljastaa. Vapaaehtoinen kertoi,, että on aktiivinen puolueessa, josta tulee itselle rasistiset kannatukset mieleen. Hyvin kuitenkin kaikki meni.”

”Mietityttää aina terminologian käyttö sateenkaariperheiden kanssa toimiessa. Usein tulee palautetta ettei mennyt ihan kohdalleen termit esim. koulutustilanteissa.”

”Harmillista että ei nähdä sitä että ihmisellä on hyvä tahto. Aina olisi hyvä olla armollinen silloin kun ihmiset oppii uutta.”

”Välillä erilaiset kulttuurit ja turvatoimet herättävät ennakkoluuloja ja myös jotkin toimet vahvistavat niitä omia ennakkoluuloja. Itselle kiusallinen ja paha, voimakas kokemus. Minun käsityksenä oli, että puhdistuu ja kaunistuu kun esim. vierailee jossain toisen kulttuurin paikassa, mitä jos niin ei käykään? Jos ennakkoluulot vain vahvistuvat?”

”Kun otan uusia vapaaehtoisia vastaan, puhelinkäyttäytymisen pohjalta voin tehdä ennako-oletuksia ihmisistä. Jos on vaikeaa saada kiinni, niin oletan että vastuullinen ihminen vastaisi kyllä. Jos ei vastausta tule, niin mieltii onko se ihminen valmis toimimaan. Haastattelussa jos tulee henk. koht. arvoihin vastakkaisia näkemyksiä, niin pitää aina sulatella. Yrittää olla mahdollisimman armollinen ja oppia toisesta lisää, kokonaiskuva täydentyy pikkuhiljaa. Jos henkilö ilmoittaa, että olisi vain kantasuomalaisten kanssa tekemisissä, niin se on jo sellainen raja-alue joka vähän sotii arvoja vastaan.”

”Usein ensikontaktitilanteita joissa ennakkoluulot nousevat pintaan. Ajattelee asiakasryhmien turvallisuutta. Kahdenkeskisissä toimissa olen superepäilevä, puhuvatko he totta, voiko luottaa? Vastuu asiakkaista, että varmasti kaikki on hyvin. Enemmän oman pään sisällä tapahtuvaa.”

”Oon kokenut mahdollisuuksia siinä, että jos on ollut epäileväinen ja kaikki meneekin hyvin.”

”On tosi tervettä huomata, että on ennakkoluuloinen ja väärässä. Ne jutut mitkä on mietityttänyt niin ei olekaan ollut niitä joista on tullut ongelma.”

”Kaikille sattuu mokia eteen.”

”Tärkeää ettei itse ota lempareita. Ei kiinnitytä emotionaalisesti vapaaehtoisiin ns. kaverivapaaehtoiset ja ne joita epäilee.”

”Oon vetämättä projektia ja muut valitsee porukan, hyvä mahdollisuus kun valitaan uudenlaisia tyyppejä eikä niitä keitä itse valitsisin.”

Kohde vai toimija?

”Kun meillä on tällaisia kaveripareja joissa maahanmuuttaja ja kantasuomalainen, niin hyvin helposti lähestytään niin, että maahanmuuttaja objekti. Joutuu pitämään esillä sitä, että molemmat subjekteja. Aika syvällä oleva asia, siinä ei ole paha tahto taustalla, vaan enemmänkin polttava tarve auttaa ja halu suoritua valtavasti. Ei ole aikaa antaa toiselle olla subjekti ja ottaa vastaan mitä sieltä olisi tulossa.”

”Vapaaehtoinen-asiakas -suhde, tilan syöminen tai huomion syöminen, joka tapahtuu tahattomasti, jos innostunut ja hakee sosiaalisia kontakteja. Asiakasryhmät eivät välttämättä ole fokuksena, kuunteleminen unohtuu. Ohjaajat paneutuu kuuntelemisen keinojen harjoitteluun, ahaa-elämyksen pitää tulla jokaisesta vapaaehtoisesta itsestään. Ei toimi, jos ulkopuolelta toivotetaan.”

”Vapaaehtoistoiminnan ennakkoluulo on se auttaminen. Ei ole vain auttamista, vaan läsnäoloa ja toisen olemassaolon ja toimijuuden tukemista. Ei suuria hämmöttäviä tavoitteita.”

”Jokaisella suomalaisella pitäisi olla oikeus vapaaehtoistoimintaan.”

”Ei voi olla ihan kansalaisoikeus.”

”Jokaiselle pitäisi olla ohjata joku tapa tehdä ja osallistumisen mahdollisuus.”

”Oikeudesta tehdä vapaaehtoistyötä: oikeus tehdä ilman rahallista korvausta, vaikka niin vaativaa tehtävää, että on samalla tavalla vastuussa, kuin työn tekemisestä.”

Resurssien rajallisuus ja toiminnan kohdentuminen

”Itsellä tuossa on kyse ainakin paljolti ajassa, ei aina pysty tekemään kaikkea mitä ehkä haluaisi.”

”Vapaaehtoisvälittäjä tekee aika yksin hommaa. On hienoja kriteerejä, kuinka pitää tehdä. Korkeat toiveet. Käytäntö näyttäytyy kuitenkin erilaisena.”

”Avoin toiminta, mutta kaikkea ei pysty tarjoamaan kaikille – rajalliset resurssit ihmisillä.”

”Resurssit rajaa ihmisiä pois. Kysymys: onko toiminta silloin kaikille avointa?”

”Puhuttiin että on arvot ja mitä ajattelee, että pitäisi tehdä, ja sit on resurssit ja käytännön elämä. Olen ollut syksyllä tekemisissä hyvästä taustasta tulevien nuorten kanssa, miettinyt että resursseja kannattaisi panostaa toisaalle. Toisaalta kiva, että on osaavaa porukkaa, joka pystyy monenlaiseen.”

”Kohdentuuko vapaaehtoistoiminta aina eniten tarvitseville ryhmille? Ei aina helpoin reitti, vaatii resursseja ja työtä.”

”Monesti ne jotka tarvitsisi eniten vapaaehtoistukea on sellaisia, joille sitä voi olla hankalinta järjestää. Pitäisikö tulla jotakin muuta kautta tukea, onko vapaaehtoistyö vastaus?”

”Vapaaehtoistoiminta ei aina hoidu vasemmalla kädellä. Välillä voi hoitua, mutta sitten ei olekaan yhtäkkiä sitoutunutta porukkaa. Koko ajan täytyy tehdä ja hankkia lisää, olla reserviä. Koko ajan oltava tukena, palkita. Lopulta ehkä ite päätyy tekemään kaiken, jos joku ei tule.”

”Johtamisosaamista tarvitaan, vaikka ei ole johtaja.”

”Hallituksen kanssa linjattu mitä eri vapaaehtoistyön muotoja on. Uusi verkkovertaistoiminnan tunnistaminen ja tunnustaminen on tuntunut hankalalta, vertaistukimuotojen välistä epätasa-arvoa enemmän kuin henkilöiden välistä.”

”Puolueellisuus voi näkyä myös ennakkoluulona uusia asioita kohtaan.”

Organisaation arvot

”Tärkeää vapaaehtoiselle tietää organisaation arvot, mitä ne ovat, miksi ne ja mihin niillä pyritään. Vapaaehtoiset tärkeää perehdyttää ja sitouttaa arvoihin.”

”Kun vapaaehtoisia perehdyttää arvoihin ja sitouttaa, jossain tilanteissa saattaakin huomata että ve puhuukin niiden arvojen vastaisesti.”

”Järjestön arvot paperilla, mutta ne ei toteudukaan käytännössä.”

”Tietyt arvot ja asenteet ovat keskimäärin erilaisia 20-30 v kuin yli 70 v. Meillä on tietyt arvot ja halutaan että vapaaehtoiset toimii niiden mukaan. Tuli tilanne, että vapaaehtoinen kommentoi nuoren ulkonäköä, kommenttina että tämä ei ole meidän arvojen mukaista. Pitää muistaa sanoittaa arvoja eikä vai pidetä listana nettisivuilla.”

”Puututtu kommentointiin ja rasismiin ja näin ei voi toimia, koska arvot. Jos suostuu toimimaan niiden mukaan voi jatkaa ja jos ei niin silloin ei voi.”

”Tämä on arkipäivää kyllä. Enemmän vapaaehtoisten kanssa keskusteluja, mutta myös henkilökunnan. Voiko koordinaattori kouluttaa teemoista, joihin ei itse usko?”

”Itse on selvittänyt sen oletetun arvopohjan kuin ne vapaaehtoiset jotka tulee toimintaan, enemmän extemporee. Tottakai jos on koulutuksessa käyty asioita, niin voi tulla pieni harmitus siitä ettei ole asiat menneet perille. Kun organisaatiossa kirjatut arvot, joihin voi vedota jotka ohjaa toimintaa, rakentaa yhteisöllisyyttä. Inhimillistä että asiat unohtuvat.”

”Yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa, niin silloinkin käydään keskustelua esim. rasismista ja arvoista. Olemme joutuneet kertomaan toisen järjestön hallitukselle ja pistämään toisia henkilöitä ulos. Pitää löytää yhteiset toimintatavat.”

”Arkipäiväisiä tilanteita. Arvoista puhuminen tuo työntekijälle hyvän suojakilven. Silloin ei tule henkilökohtaista kontaktia, säästää itseään ja helpompi ottaa puheeksi.”

”Meillä myös paljon paneudutaan siihen, että arvot ovat samat vapaaehtoisia kohtaan ja saavat olla omia itsejään toiminnassa. Myös vapaaehtoisohjaajan suhde dialoginen taustasta ja muusta riippumatta. Arvot puolustavat myös vapaaehtoisia.”

”Yhdellä ve kehitysvammaa ja käydään koko ajan arvokeskustelua eikä mene ihan perille. Toiminko yhdenvertaisesti, kun hän on erityinen vai käytätkö enemmän aikaa? Meillä ei ole resursseja panostaa ja kulkea vierellä koko ajan. Tuleeko tästä jokin syrjäntäcase, jos ei homma toimikaan?”

”Vähän samantapaisessa tilanteessa joutunut toimia niin, että ohjannut henkilön toiseen toimintaan. Tosi ikäviä tilanteita.”

”Joskus ei ole otettu monikulttuuriseen toimintaan, koska arvoissa lukee että omaa uskontoaan ei voi markkinoida. Päätös on helppo tehdä mutta siitä on vaikea kommunikoida. Tässä tilanteessa vapaaehtoinen on ollut sokea sille, että hänellä olisi jotain uskonnollisia käännättämistarkoituksia toiminnassa. Jotenkin hoidettu vältellen aihetta, koska eivät ole keskustelusta tai vihjeestä ottanut onkeensa. Olisiko pitänyt olla suurempi?”

KESKUSTELUN REFLEKTOINTIA

”2000-luvun alussa olisin tarvinnut tätä keskustelua.”

”Mä rupesin miettimään, että en ehkä haluakaan vapaaehtoistoiminnan koordinaattoriksi.”

”Koen vapauttavana, teen tätä yksin. Jos työyhteisössä kertoo, niin kysyvät otatko maitoa kahviin. Voi harjoitella mitä mieltä on turvallisessa ympäristössä.”

”Käsitykseni vapaaehtoiskoordinaattorin työnkuvasta on avartunut huikeasti. Pystyy paremmin käymään toimintaa koordinoivan tyyppin kanssa keskustelua, parempi ymmärrys mahd. ongelmakohtista.”

”Ymmärrys lisääntynyt, mielessäni totesin, että varmaan olen toiminut oikein, kun jokainen talossa tekee yhteistyötä vapaaehtoisten kanssa. Viime vuoden kouluttanut säännöllisesti ja puhunut työntekijöille vapaaehtoisten rooliin ym. liittyen, kun ennakkoluuloja ”sinun” vapaaehtoisistasi. ”Ne ovat meidän kaikkien vapaaehtoisia.””

”Ymmärrys ve-työnjohtamisen haasteista lisääntyi, vertautuu esimiehen asemaan. Miten paljon vaatii resursseja, ammattitaitoa ja organisointia.”

”Hyvältä tuntuu, aika menee nopeasti, ei ole kiinnittänyt huomiota.”

”Ihmiset eri taustoista, mutta kohdattu samantyyllisiä asioita.”

”On ollut kiva keskustella ilman päämäärää ja tavoitetta.”

”Helpottaa kun ei pakko olla työminänä vaan voi olla oma itsensä.”

”Hyvä kokemus, hyvää oli se että kaikilla oli tiedossa samat säännöt. Arjessa käydään keskustelua ilman sääntöjä. Vaikka yksin noudattaisi näitä ja joku muu ei niin se ei mene hyvin. Kiitos!”

"Mukavaa kun ihminen on vain nimellä. Loppuu se pullistelu. Antaa vapautusta, on säännöt ja mä tiedän vain nimen susta."

"Kaipaisin taustaorganisaatiota, olisi kiva tietää millä taustalla ihminen puhuu."

"Minusta taas toisinpäin oli hyvä. Kuuntelee mitä hän sanoo nyt eikä tietyn paikan edustajana tai järjestön tai viitekehyksen. Ei tiedä edes minkä alan ihmisiä oli kanssani keskustelemassa. Kuunneltiin juuri sinua ja mitä sanot juuri nyt."

"Välillä osa pidätteli ettei paljasta sitä missä toimii tehtävässään. Oli epäselvää se, saako sen sanoa jos siltä tuntuu. Sitä lähdettiin miettimään kesken puheen."

"Emme käy vain ammattilaisten kesken dialogi, että voimme kansalaisina käydä dialogia aiheesta kuin aiheesta, meillä on mielipiteitä."

"Oliko niin, että yksi säännöistä oli se, että saa selittää miksi koen näin? Mahdollistaa ymmärrystä ettei mietitä vain että miksköhän toi ajattelee noin."

"Musta tuntuu, että yhdistettynä tähän, että tämä oli suojattu tuli ja se että asiat joka jakaa jää siihen. Ja se, että ei ollut edustamassa omaa organisaatiota, vapautti keskustelua ja pystyi olemaan omalla persoonallaan mukana. Välillä keskustelu jäi epäkonkreettiseksi, voi olla että ihmiset suojeli sitä, etten yhtäkkiä muutu työnantajani edustajaksi, on hankala saada otetta."

"Tähän on kerääntynyt saman aihepiirin parissa työskenteleviä henkilöitä, jolla on tottuneet keskustelemaan. Hyvin taitavaa ja harmonista keskustelua. Jos miettii tätä metodologiaa, että oma kokemusmaailma on se, että oleellisesti keskustelut on kärjekkäämpiä ja ihmiset on erilaisia kuin tässä tilanteessa. On hyvä harjoitella turvallisessa ilmapiirissa ja kun tätä vie muualle niin haasteet on erilaisempia. Ihmisten peruskustelutaidot ja tausta on erilaisempia mitä tässä. Oikein hyvä menetelmä."

"Tämä liittyy useampaan kommenttiin. Harmoniaan ja konkreettisempaan tekemiseen. Mitä vapaaehtoisen pompottelun alla on, mitä asioita ei sanota ääneen? Mulla nousi tänään se vahvana kysymyksenä, että päästiinkö me kiinni joihinkin sellaisiin asioihin, jotka rikkoisi harmoniaa ja toisi esiin niitä eroja? Tai niitä noloja puolia itsestään? Kun joku on haastavaa työssä, että on ennako-oletuksia työssään, huomaako sitä edes itse?"

"Jos olisi nimikyltit niin keskustelut tunteista olisivat olleet erilaisia. Meidän ei tarvitse ratkaista nyt mitään vaan huomata se, että vastaavia tilanteita löytyy ja meidän inhimilliset tunteet ovat usein samanlaisia. Oli se sitten syällisyys tai toivo."

"Meidän ryhmässä uskallettiin kertoa omia ennakkoluuloja, esim. kerroin omasta haasteesta koordinoida vapaaehtoistoimintaan niin ettei syrjisi ketään. Tämä oli niin lyhyt aika, ettei kauhean syvälle ehdi mennä, aihe myös sellainen, josta olisi hirveästi erilaisia mielipiteitä."

"Se mitä sä sanoit että mikä tässä oli mukavaa. Tässä oli aikaa keskustella ja tämä oli rauhallinen. Missä muualla on mahdollista keskustella teidän kanssa? Tämä on nyt se kysymys mistä haluamme yhdessä jutella."

"Vähän kuin työnohjauksessa olisi ollut."

"Keskustelu oli mukavaa ja harmonista. Olen ollut samanlaisessa, kiva ettei ole työminä siinä vaan voi omana itsenään puhua. Olisi mukava testata tätä menetelmää jostakin ristiriitaisesta aiheesta. Olisi jännä testata."

”Vertaistuki ja että päästään puhumaan näistä asioista yhdessä. Kuulosti siltä, että moni tekee yksin näitä asioissa. Ihmisellä muitakin rooleja ja työtehtäviä, kuinka paljon se vie aikaa ja energiaa. Viekö tämä eteenpäin, siellä kaikilla oli tämä kokemus, että pitää sietää paljon epävarmuutta. Ei voi suunnitella, että asiat menee aina näin, vaan aina toisinpäin. Sen viestin vieminen suuremmalta joukolta voi helpottaa asioita.”

OSALLISTUJEN OIVALLUKSET KESKUSTELUSTA

Keskustelun päätteeksi jokainen osallistuja kirjasi ylös tärkeimmän oivalluksen tai ajatuksen, jonka he saivat keskustelusta, joko keskustelun sisältöön tai menetelmään liittyen. Tähän on listattu osallistujien kirjoittamat tekstit satunnaisessa järjestyksessä.

”Vapaaehtoisorganisaatio – Verkoston ja toimijoiden tuntemisen tärkeys oman koordinaatiotyön onnistumisen kannalta => ohjaus ”oikeaan” toimintaan vapaaehtoisen kannalta.”

”Vapariorganisointi on paitsi tärkeää myös vaativaa.”

Dialogi menetelmänä, kaksi näkökulmaa

- 1) ”omana itsenään” → ei työprofiilin painoa – tässä keskustelussa tämä toteutui!
- 2) vaikea ristiriitainen aihe → voidaan ymmärtää – tätä olisi myös mielenkiintoista testata!”

”Vastavuoroisuus, vieraanvaraisuus:

Ole omassa kuplassasi, sitä tarvitset.

Muista (ja opettele) avaamaan ikkunoita ulospäin.

Päästä omaa osaamistasi ulos, ota vastaan mitä ikkunoista tulee.”

”Olen usein ennakkoluuloinen (= asenteellinen) osallistuja. Erätauko-menetelmässä oli hyvä rakenne ja tempo. Tämä sai minutkin osallistumaan aika täysillä.”

”Kuinka vaikeaa on lähestyä ja kysyä henkilökohtaisia asioita, koska pelkää loukkaavansa tai tunkeutuvansa liian henkilökohtaiselle reviirille.”

”Arvojen ja puolueettomuuden pohtiminen tietoisesti.”

”Tällä alalla arvot on pidettävä aina mielessä, ne on oltava tekojen takana. On organisaation arvot ja sitten on omat – niiden erillisuus on hyvä itse hahmottaa.”

”Työssä kohtaa paljon ennakkoluuloja, jotka vaikuttavat taustalla. On virkistävää kokeilla, päästää niistä irti ja katsoa mitä tapahtuu.”

”Jos palkitaan yksi vapaaehtoinen tai annetaan muuten erityis, se pitäisi antaa siitä mitä on tehty – ei siitä millainen ihminen hän on.”

”Moninaisuus & arvot & ennakkoluulot

→ tiedostettava viestinnässä, rekrytoinnissa & kohtaamisissa

→ olennainen osa johtajuutta se tiedostaminen”

”Ole armollinen itsellesi.

Muista inhimillisyyttä.

Kysy!”

”Samankaltaisia ajatuksia, pohdintoja liittyen arvoihin, ennakkoluuloihin yms.”

"Tosi tärkeää keskustella arvoista & ennakkoluuloista. Aion tuoda jatkossa keskustelua näkyväksi vapaaehtoistoimintaamme."

"Tasapuolisuus vapaaehtoistoiminnassa edellyttää rohkeutta kokeilla uusiakin asioita, jotta mahdollisimman moni voi osallistua. Yhteisesti hyväksytyt arvot luovat toiminnan perustan."

"Samanlaisten tunteiden, ajatusten ja kokemusten havaitseminen muissa keskustelijoissa."

"Jokaiselle tulee löytyä paikka osallistua vapaaehtoistoimintaan, (jos siitä on kiinnostunut!)"

"Ennakkoluulot vaikuttavat moneen asiaan. Niistä on tärkeä tulla tietoiseksi. Kuitenkaan ne eivät ole aina vain negatiivisia, koska ne auttavat meitä uusissa tilanteissa. Kysymällä, pysähtymällä miettimään, kokeilemalla, uskaltamalla ne voi muuttua."

"Tämä keskustelun jälkeen pohdin tarkemmin, miten omat arvoni ja kokemukseni näkyvät työssäni."

"Representaatio: miten löydän ne aktiiviset tyypit järjestöissämme, joiden esillä oleminen houkuttelisi moninaisempaa porukkaa mukaan toimintaan?"

"Vapaaehtoisten ominaisuuksia kunnioittaminen, halu (vapaaehtoiskoordinaattorina) ja taito kyseenalaistaa ennakkoluulojaan & oletuksiaan.

Moninaisuus järjestön toiminnassa & vapaaehtoisten rekryssä!"

"Kiinnostavaa keskustelua, herätti omia ajatuksia arvoista, rekrystä ja onko toiminnassa esteitä?"

"- Arvot, resurssit, budjetti, työn / vapaaehtoistoiminnan kohdennus, kohdentuuko eniten tarvitseville?"

- Ennakkoluulot (omat & muut)

- Puoluellisuus / puolueettomuus

- Aktiivinen kuuntelu

- "Ongelmat" vapaaehtoisten kanssa < > tunteet

- Kaikenkieliset vaparit ym. muut ryhmät (mielenterveyskuntoutujat, vangit), löytyykö aidosti kaikille kaikkea / vaparitehtäviä vai pompotellaanko eestaas toimijoiden kesken"

"Skeptisyys ja ennakkoluulot ovat jarruttavia tekijöitä vapaaehtoistoiminnassa – aina löytyy paikka jossa saa toimijuuden kokemuksen."

"Henkilön fyysisten ja henkisten rajoitteiden vaikutukset vapaaehtoistyössä

- ennakkoluulot

- pelkojen toteutuminen

- rajaaminen"

Sain vain vahvistusta sille, että olen tähän mennessä kyllä oivaltanut sen, kuinka moninaista vapaaehtoistyön koordinointi on ja että vertaistukea tarvitsee kyllä, epävarmuuden sietämistä moninaisuudessa, ihmistuntemusta ja rohkeutta ja uskallusta kokeilla ja antaa mahdollisuus."